

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ALTMİŐİKİNCİ SÜRE-İ CELİLE
el-CUMU'A SÜRE-İ CELİLES İ
Medenî(; Medîne-i Münevvere döneminde inmişe)dir.
11 âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar O Allâh için sürekli (tenzih ve) tesbihte bulunmaktadır ki (O), (her şeyin yönetim hakkı Kendisine ait olan, tüm varlıkların tek mâlik ve sahibi bulunan ve noksanlık gerektiren her şeyden son derece arınmış olan) **Melik ve Kuddûs'dür**; (imansızlardan intikam alacak olan, emir ve kazasında son derece hikmet sahibi bulunan) **Azîz ve Hakimdir!**

2- O'dur ancak O Zât ki; (melek ve cin türünden değil de, anlaşmaları kolay olsun için) kendileri (gibi Adem nesli)nden olan değerli bir Rasûlü (okuma-yazma bilmeyen) ümmiler arasında göndermiştir ki, o onlar üzerine O (Allâh-u Sübhânehû)nun âyetlerini peş peşe okumaktadır, onları (maddî ve manevî pisliklerden) iyice arındırmaktadır, bir de kendilerine o (yüce) Kitab (olan Kur'ân)ı ve hikmeti (; sünnet ve fikhî) öğretmektedir.

Oysa şüphesiz onlar daha önce elbette apaçık bir dalâlet (ve sapıklık) içinde bulunmuşlardı.

3- Bir de (Allâh-u Te'âlâ Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi veSellem) sadece Araplara ve kendi asrında bulunanlara değil, Araplardan olsun olmasın) o (kitap ehli olmayan)diğer (ümmî) kişiler arasında (göndermiştir) ki; (zaman itibarıyla) henüz onlar bunlara kavuşmamıştır!

(Kendisine inanmayanlardan intikam alma gücüne sahip olan) **Azîz de**, (emrinde ve kazasında son derece hikmet sahibi olan) **Hakîm de ancak O'dur!**

Ebû Hureyre (Radiyallâhu anh)dan rivayet edildiğine göre; Cumu'a Sûresi nazil olduğunda, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) onu ashabına okurken bu âyete ulaşınca, bir zâtın: "Ya Rasûlellâh! Henüz bize kavuşmamış bu kişiler kimdir?" demesi üzerine, o, elini Selmân-ı Fârisî (Radiyallâhu anh)ın üzerine koyarak: "Canım, (kudret) elinde olan Zât'a yemin olsun ki; iman Süreyya (yıldızın)da da olsa, elbette bunlardan birtakım şahıslar uzanıp onu alır!" buyurdu. Bundan anlaşıldığına göre; âyet-i kerîmeye konu olan değerli zatlar, Araplardan olmayıp, Fars ve Türk milletleri gibi daha sonra İslâm'a hizmetleri geçecek olan toplumların mensuplarıdır. Nitekim Buhârî, Müslim gibi hadis hafızlarının birçoğu, Ebû Hanife (Radiyallâhu anh) gibi hadislerden hüküm çıkaran müctehidler de bir kısmı, Araplardan olmayıp, Fars milleti gibi yabancı toplumlardandırlar ki, İslâm'ın bugün Müslümanlara sağlam bir şekilde ulaşması, bu şahısların bu konudaki ciddi gayretleri sayesinde olmuştur.

4- İşte sana! Bu, Allâh'ın fazl(-u insan)ıdır ki, onu dilediği kimseye verir. Zaten Allâh pek büyük fazl(-u kerem) sahibidir.

5- Kendilerine Tevrat (ilmi verilerek, içerisinde bulunan hükümlerle amel etme sorumluluğu üzerlerine) **yükletilmiş olan, sonra da** (o kitabın emirleriyle amel etmeyerek) **onu yüklenmemiş bulunan o kimselerin ilginç durumu; büyükçe birçok kitaplar taşıyan eşeğin hali gibidir!** (Nitekim bir eşek sırtında taşıdığı kitapların içeriğinden haberdâr olmadığı gibi, Yahudi âlimleri de Tevrat'ta Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in sıfatlarını gördükleri halde inanmayarak, taşıdıkları şeyden faydalanmama hususunda kendilerini eşek durumuna düşürmüşlerdir.)

Allâh'ın âyetlerini yalanlamış olan bu kavmin şaşılacak hali pek kötü olmuştur! Allâh (bile bile inkâr ederek kendilerine yazık etmiş olan) **o zâlimler toplumunu** (kurtuluşa erdirecek yollara) **hidâyet etmez!**

6- (Habîbim!) De ki: "Ey Yahudi olmuş kimseler! Eğer siz, (Yahudi olmayan) diğer insanların değil de, yalnızca kendinizin gerçekten Allâh'ın dostları olduğunuzu iddia ediyorsanız, hemen ölümü temenni (ederek bunu ispat) edin! Eğer (davanızda) doğru kimseler olduysanız(, bir an önce dostunuza kavuşmak istersiniz)!"

7- Ama onlar (Tevrat'ı değiştirmek, Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'i ve Kur'ân'ı inkâr etmek gibi, evvelce bizzat işleyerek) **ellerinin sunmuş olduğu** (kötü) **şeyler yüzünden** (yaşadıkları sürece) **ebediyyen onu temenni edemezler(;** hatta ölümü akıllarından dahi geçiremezler).

Allâh ise o zâlimleri (hakkıyla bilen ve cezalarını verecek olan bir) **Alîm'dir.**

8- (Habîbim!) De ki: "Şüphesiz sizin kendisinden sürekli kaçmakta olduğunuz o ölüm, gerçekten de o size kavuşucudur. Sonra siz (kıyamet günü, duyularla idrak edilen ve edilemeyen) **tüm gizlileri ve görünenleri bilen** (Rabbinizin huzûr-u manevîsin)e **dön dürüleceksiniz, O da size** (dünyadayken) **yapmakta bulunmuş olduğunuz şeyleri(n** cezasını vererek, onların gerçek yüzünü) **tam manasıyla haber verecektir."**

9- Ey iman etmiş olan kimseler! Cuma günü o (cuma) **namaz(ı) için** (ezan okunularak) **çağrıda bulunulduğu zaman, hemen Allâh'ın zikri** (olan Cuma namazının ikamesi)**ne koşun ve alış-veriş** (gibi tüm muameleleri) **bırakın! İşte size! Bu,** alış-verişin geçici kârından) **sizin için daha iyidir! Eğer** (kalıcı olan hayır ve şerri) **bilmekte bulunmuş olduysanız(, sonsuz ticareti tercih edersiniz)!**

10- Artık o namaz bitirildiği zaman, hemen yer(yüzün)de dağılın, Allâh'ın fazlından (kârınızı) **arayın ve Allâh'ı** (anmayı sadece namaza tahsis etmeyip, tüm hallerinizde O'nu) **çokça zikredin, tâ ki siz** (iki cihan saadetine kavuşarak) **felah** (ve kurtuluş)a **erişebilirsiniz!**

11- (Habîbim!) Onlar bir ticaret ya da eğlendirici bir şey gördükleri zaman, (senin etrafından) **dağılıp ona doğru yöneldiler ve seni** (minberin üzerinde) **ayakta bıraktılar! De ki: "Allâh katında bulunan** (sevap)lar, **eğlenceden de ticaretten de daha hayırlıdır(,** zira âhîret mükâfatı kalıcı ve kesindir, dünya menfaatleri ise kalıcı olmadığı gibi, gerçekçi de değildir).

Zaten (kullar hiçbir şey yaratma imkânına sahip olamayıp, temin ettikleri imkânlar da sebebiyetten öte geçemediğine göre,) **rızık verenlerin en hayırlısı ancak Allâh'tır!**

Câbir ibni Abdillâh (Radiyallâhu anh)dan rivayet edildiğine göre; Medine'de açlık ve pahalılığın hüküm sürdüğü bir cuma günü Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ayakta hutbe okurken Şam'dan bir ticaret kafilesi çıkageldi. Ebû Bekir, Ömer ve Câbir (Radiyallâhu anhüm)ün de aralarında bulunduğu oniki kişi dışında ashâbın tamamı mescidi terk ederek kafileye koşular.

Bunun üzerine Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Eğer hepsi çıkacak olsaydı, vadi ateş olup onları yakacaktı!" buyurdu.

Ancak Ebû Dâvûd (Rahimehullâh)ın, "el-Merâsîl" isimli eserinde Mukatil ibni Hayyân (Rahimehullâh)dan naklettiğine göre; o dönem Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) bayram namazlarında olduğu gibi, cuma namazını hutbeden önce kıldırıyordu, dolayısıyla sahâbe-i kiram namazı terk etmiş olmadı, ancak hutbe dinlemenin namaz gibi zorunlu olduğunu bilmediklerinden onu terk ettiler. (İbni Kesir)

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanoğlu